

13. september 2022

Lahend 15758/13 - sõnavabadus

Timur Sharipov vs. Venemaa

Artikkel 10-1

Asjaolud

Kaebaja oli valimisvaatleja, kelle määras üks erakond jälgima Venemaa seadusandlike valimisi ühes Moskva valimisjaoskonnas. Hääletamise päeval tegi selle valimisjaoskonna valimiskomisjon (edaspidi „VVK”) otsuse, millega kehtestati reeglid, mis piirasid ametnike ja seal toimuvate sündmuste filmimist. Kaebaja filmis valimisi ja häälte lugemist. VVK märkas, et kaebaja on korduvalt kehtestatud reegleid rikkunud. VVK koostas kaks ametlikku protokollu ja käskis seejärel politseiametnikul kaebaja tema üleastumise eest jaoskonnast eemaldada. Kaebaja väitis, et ta eemaldati VVK liikmete poolt tehtud tõsiste protseduuriliste rikkumiste filmimise tõttu ja, et VVK andis seejärel korralduse ka ülejäänud vaatlejad jaoskonnast eemaldada. Kaebaja esitas siseriiklikusse kohtusse hagi, milles vaidlustas tema jaoskonnast kõrvaldamise seaduslikkuse. See hagi ei olnud tema jaoks edukas nagu ka edasikaebed.

EIK-sse pöördudes tugineb kaebaja EIÕK artiklile 10 ning protokollu nr 1 artiklile 3.

EIK seisukohad

Kaebaja oli kogunud teavet, jälgides valimisi ühe erakonna poolt määratud valimisvaatlejana. See oli olnud tema ülesannete oluline osa, mis teenis olulist avalikku huvi vabade ja läbipaistvate valimiste vastu. Arvestades selliste valimiste põhjanevat tähtsust igas demokraatlikus ühiskonnas ja erakondade olulist rolli valimisprotsessis, leidis EIK, et kaebaja kasutas oma sõnavabadust demokraatlikus ühiskonnas „avaliku valvekoerana”. EIK leidis, et seetõttu rakendub tema tegevusele artiklist 10 tulenev kaitse, mis on sarnane pressile kohalduva kaitsega.

EIK märkis, et kaebaja valimisjaoskonnast eemaldamise tõttu oli toimunud sekkumine, mis ei võimaldanud kaebajal täita oma funktsiooni valimisvaatlejana. Kohtul ei olnud vaja kindlaks teha, kas sekkumine oli seadusega ette nähtud, sest isegi kui eeldada, et sellele oli seatud legitiimne eesmärk ennetada korrarikkumist ja kaitsta teiste õigusi, ei olnud see „demokraatlikus ühiskonnas vajalik”.

EIK märkis, et VVK otsus ei sisaldanud isegi põhilisi üksikasju kaebaja üleastumise kohta. Kuigi VVK-l esines kohapeal otsuse koostamisel objektiivseid raskusi, ei saanud see neid vabastada tehtud otsuse faktiliste asjaolude kirjeldamisest. Sellist kirjeldust oli vaja selge kontrolljälje säilitamiseks, mis oli oluline garantiid omavoli vastu ja vajalik eeltingimus juhtumi põhjalikuks läbivaatamiseks. EIK leidis ka, et siseriiklikud kohtud ei olnud faktiliste üksikasjade puudumist korvanud.

EIK tuvastas artikli 10 rikkumise ja leidis, et Venemaa peab kaebajale maksma 2000 eurot mittevaralise kahju hüvitiseks.

Lahendile on lisatud üks eriarvamus.

[Lahend](#) (inglise keeles)

[Kokkuvõte](#) (inglise keeles)

¹ Lühiülevaates kajastatud lahendite valiku aluseks on EIK enda otsingumootoris avaldatud Legal Summary’ d.

13. september 2022

Lahend 15758/13 - seaduslik vahistamine või kinnipidamine

Gilanov vs. Moldova

Artikkel 5-1

Asjaolud

Kaebaja oli aastaid saanud Moldovas tähtjalisi elamislube, mille jooksul avas ta fondi kultuurivahetuseks Põhja-Koreaga. 2006. aastal lahkus ta ametlikult Moldovast ja sisenes teadmata kuupäeval Valgevenesse. 2007. aastal algatati kriminaaluurimine väidetava kelmuse osas, mille kaebaja pani toime fondis töötamise ajal. Väljastati vahistamismäärus ja Moldova kohus määras kaebaja vahi alla 30 päevaks alates tema vahistamise hetkest. Valgevene ametivõimud arreteerisid kaebaja 2010. aasta mais ja teda peeti seal mitu kuud kinni. Kaebaja anti Moldovale välja 2010. aasta detsembris. Tema kinnipidamist pikendati kuni kohtupidamiseni ja ta mõisteti süüdi 2014. aastal. Seejärel kohtuotsus tühistati ja saadeti uueks läbivaatamiseks.

EIK-sse pöördudes tugineb kaebaja artikli 5 erinevatele lõigetele ning kaebab eelkõige selle üle, et tema kinnipidamine viidi läbi aegunud kohtumääruse alusel, määrus ei olnud piisavalt põhjendatud ning määrus tehti tema poolt valitud advokaadi puudumisel.

EIK seisukohad

Kaebaja väitis, et tema kinnipidamist Valgevenes rohkemaks kui 30 päeva ei võetud tema kinnipidamismääruse kehtivusaja arvutamisel arvesse. Siseriiklik kohus määras kaebaja vahi alla 30 päevaks alates tema vahistamise hetkest. Kaebaja arvates tähendas see, et see aegus üks kuu pärast temalt Valgevenes vabaduse võtmist. Valitsus väitis, et siseriiklike kohtute tavapärase praktika oli, et vahistamise algus algab sellest hetkest, kui isik peetakse kinni Moldova ametivõimude poolt (sõltumata väljaandmismenetluse pikkusest). Seda tõlgendust toetas kaudselt apellatsioonikohus, kui ta jättis kaebaja määruse peale esitatud kaebuse rahuldamata. See oli nii mõistlik kui ka praktiline, sest see võttis arvesse siseriiklike kohtute eripärasid, et nad saaksid kontrollida selliseid elemente nagu isiku iseloom, moraal, varaline seis, sidemed riigiga ja tema rahvusvahelisi kontakte. Kaebaja seisukohaga nõustumine oleks tähendanud ka seda, et Moldova kohtud oleksid pidanud vahistamismäärust korrapärase ajavahemike järel pikendama – jällegi asjaosalist nägemata

Sellest tulenevalt järeldas EIK, et artikkel 5-1 rikkumist ei ole. EIK leidis, et siseriiklike kohtute praktika oli kooskõlas artikli 5-1 nõuetega.

Samas otsustas EIK ühehäälselt, et rikutud on artikli 5 lõiget 3, sest siseriikliku kohtu määrus, millega määrati kaebaja vahi alla võtmine, oli stereotüüpne ja abstraktne. EIK tuvastas ühehäälselt ka artikli 5 lõike 4 rikkumise, kuna otsus kaebaja vahistamismääruse peale esitatud kaebuse kohta tehti tema valitud advokaadi puudumisel.

EIK leidis, et Moldoval tuleb kaebajale maksta mittevaralise kahju hüvitiseks 3000 eurot ning kulude katteks 650 eurot.

Lahendile on lisatud eriarvamused.

[Lahend](#) (inglise keeles)

[Kokkuvõte](#) (inglise keeles)

14. september 2022

Lahend 24384/19 - riiki sisenemine

H.F. ja teised vs. Prantsusmaa

Protokolli nr 4 artikkel 3 lõige 2

Asjaolud

Aastatel 2014-2015 lahkusid kaebajate tütre L ja M (mõlemad prantsuse kodanikud) koos oma partneritega Prantsusmaalt Süüriasse, et ühineda nn Islamiriigiga (ISIS). Neil sündisid seal lapsed. Alates 2019. aasta algusest on neid väidetavalt peetud koos oma väikelastega kinni Süüria kirdeosas asuvates laagrites ja/või vanglas, mida juhivad Süüria Demokraatlikud Jõud (SDF), kohalikud väed, kes võitlevad ISISe vastu. Kaebajad taotlesid edutult oma tütarde ja lastelaste kiiret repatrieerimist. Siseriiklikud kohtud keeldusid asja menetlemisest, viidates kohtualluvuse puudumisele.

EIK-sse pöördudes leiavad kaebajad, et siseriiklike kohtute keeldumise tõttu koheldakse nende pereliikmeid ebainimlikult ja alandavalt (EiÕK artikkel 3) ning sellega rikuti ka nende õigust siseneda riigi territooriumile (protokolli nr 4 artikkel 3 lõige 2)

EIK seisukohad

EIK leidis alustuseks, et praegusel juhul kõnealused pereliikmed ei kuulunud Prantsusmaa jurisdiktsiooni alla artikli 3 alusel esitatud kaebuse tähenduses, kuid juhtumi konkreetsetel asjaoludel oli nende ja Prantsusmaa vahel kohtualluvus artikli 1 tähenduses seoses kaebusega, kus tugineti protokollil nr 4 artikli 3 lõikele 2.

Sisuliselt leidis EIK, et prantslannad ja nende lapsed ei saanud „nautida“ üldist repatrieerimisõigust protokollil nr 4 artikli 3 lõike 2 alusel. Seejärel selgitas EIK, et selle sättega pakutav kaitse võib siiski tekitada riigi positiivsed kohustused erandlikel asjaoludel, mis on seotud ekstraterritoriaalsete teguritega. Näiteks kui laagrites viibimine ohustab kodanike tervist ning elu ja eriti kohaldub see laste puhul. Sellises olukorras peab riik täitma oma positiivseid kohustusi, et tagada oma territooriumile sisenemine. Repatrieerimistaotluse kohta tehtud otsus (selle läbi vaatamata jätmine) peab olema põhjendatud ja seaduslik ning jälgitav, et välistada omavoli. Kui kodumaale tagasisaatmise taotlus esitati alaealiste nimel, siis selle läbivaatamine peab arvestama nõuetekohaselt laste huve koos nende haavatavusega ja erivajadustega. EIK leidis, et käesolevas olukorras esinesid erandlikud asjaolud, kuid asjaomastel isikutel puudus võimalus vaidlustada ametiasutuste esitatud põhjendusi ning kontrollida, et need ei olnud meelevaldsed.

EIK järeldas, et kaebajate esitatud repatrieerimistaotluste läbivaatamine nende pereliikmete nimel ei olnud tagatud asjakohaste kaitsemeetmetega omavoli vastu ja seetõttu oli tegemist protokollil nr 4 artikli 3 lõike 2 rikkumisega.

Artikkel 41

EIK otsustas häältega vilisteist kahe vastu, et rikkumise tuvastamine on iseenesest piisavaks hüvitiseks mis tahe mittevaralise kahju eest, mis võib kaebajatele tekkida. EIK leidis, et Prantsusmaa peab H.F-ile ja M.F-ile maksma ühiselt 18 000 eurot kulude katteks ning ühiselt 13 200 eurot A.D-le ja J.D-le kulude katteks.

Artikkel 46

EIK märkis, et valitsus peab repatrieerimistaotlused kiiresti uuesti läbi vaatama, tagades samas, et need oleksid tagatud asjakohased kaitsemeetmed igasuguse omavoli vastu.

Lahendile on lisatud eriarvamused.

[Lahend](#) (inglise keeles)

[Kokkuvõte](#) (inglise keeles)

15. september 2022

Lahend 8257/13 - sõnavabadus

Rabczewska vs. Poola

Artikkel 10-1

Asjaolud

Kaebaja on populaarne poplaulja. Ühele uudiste veebisaidile antud intervjuus, mis hiljem ka tabloidis avaldati, tegi ta Piibli ja selle autoritega seotud avaldusi. Eelkõige väitis ta, et teda veenavad rohkem teaduslikud avastused, mitte see, mida ta kirjeldas kui „kellegi kirjutised, mis on raisatud veini joomisest ja kanepi suitsetamisest". Kaks isikut kaebasid prokuratuurile, et kaebaja ütlused on käsitletavad kriminaalkodeksist tulenevalt süüteona (teiste isikute usuliste tunnete solvamine, solvates avalikult usukummardamise objekti). Kaebaja mõisteti süüdi ja talle määrati rahatrahv. Tema vaidlustused siseriiklikul tasandil ei olnud tema jaoks edukad.

EIK-sse pöördudes tugineb kaebaja artiklile 10 ning leiab, et tema avaldused ei olnud käsitletavad süüteona ning talle määratud rahatrahv oli eriti karm, sest see oli 50 korda suurem kui miinimum trahv sama süüteo sooritamise eest.

EIK seisukohad

Artikkel 10

Kaebaja kriminaalkorras süüdimõistmine kujutas endast sekkumist tema sõnavabaduse õigusesse, mis oli seadusega ette nähtud ja mille eesmärk oli kaitsta usulisi tundeid, mis vastas teiste isikute õiguste kaitsmisele artikli 10 lõike 2 tähenduses.

EIK märkis seoses kaebaja avaldustega, et kaebaja ei väitnud, et need olid osa arutelust avalikku huvi pakkuva küsimuse üle, ega väitnud, et ta on asjatundja, ajakirjanik või ajaloolane. Kaebaja oli vastanud ajakirjaniku küsimusele oma eraelu kohta. Kaebaja pöördus publiku poole tahtlikult kergemeelses ja värvikas suhtlusstiilis, mille eesmärk oli tekitada huvi.

EIK hinnangul ei olnud siseriiklikud kohtud kaebaja sõnastuse üksikasjaliku analüüsi põhjal õigesti hinnanud, kas kaebaja ütlused olid faktiväited või väärtushinnangud. Nad ei suutnud tuvastada ega hoolikalt kaaluda konkureerivaid huve. Samuti ei olnud nad arutanud konventsiooni alusel religioossete doktriinide kritiseerimise lubatud piire ja nende halvustamist. Eelkõige ei olnud siseriiklikud kohtud hinnanud, kas kaebaja avaldused olid võimelised äratama põhjendatud nõrdimust või olid need vaenu õhutavad või muul viisil rikkunud usurahu ja sallivust Poolas.

EIK leidis, et ei olnud tõendatud, et sekkumine käesolevasse juhtumisse oleks olnud vajalik vastavalt riigi positiivsetele kohustustele artikli 9 alusel, et tagada usuliste ja mittereligioossete rühmade ja üksikisikute rahumeelne koeksisteerimine. EIK leidis, et vaadeldavad avaldused ei kujutanud endast ebaõiget või kuritahtlikku rünnakut usulise austamise objekti vastu, mis võiks õhutada usulist sallimatust või rikkuda sallivusvaimu, mis on demokraatliku ühiskonna üks aluseid.

EIK märkis ka, et kaebaja mõisteti süüdi kriminaalmenetluses, mille aluseks oli kahe isiku kaebuse alusel prokuröri esitatud süüdistusakt. Kriminaalmenetlust jätkati ka pärast seda, kui kaebaja oli jõudnud ühe kaebajaga sõbralikule kokkuleppele. Kaebajat karistati rahatrahviga ca 1160 eurot, mis oli viiekümnekordne miinimum, mida sai määrata selle süüteo sooritamise eest. Seetõttu ei saanud järeldada, et kaebajale määratud sanktsioon oli olnud ebaoluline.

EIK leidis kokkuvõtvalt, et siseriiklikud ametivõimud ei olnud esitanud piisavaid põhjendusi, mis õigustaksid kaebaja sõnavabadusse sekkumist, vaatama laiale kaalutusruumile. Sellest tulenevalt tuvastas EIK artikkel 10 rikkumise.

Artikkel 41

EIK otsustas, et Poola peab kaebajale maksma 10 000 eurot mittevaralise kahju hüvitamiseks.

Lahendile on lisatud eriarvamused.

[Lahend](#) (inglise keeles)

[Kokkuvõte](#) (inglise keeles)

15. september 2022

Lahend 483/10 - õigus eraelu austamisele

Stanislav Lutsenko vs. Ukraina (nr 2)

Artikkel 8-1

Asjaolud

Kaebaja kandis vanglakaristust. 2008. aastal leidis EIK, et siseriiklik kohtumenetlus, mille käigus ta mõisteti mõrvas süüdi, rikkus EIÕK artikli 6 lõiget 1. Pärast selle kohtuotsuse avaldamist määrati kaebajale muu hulgas mitmeid distsiplinaarkaristusi, mille tulemusel kehtestati talle rangem vanglarežiim. Samuti viidi ta kolmel korral üle teistesse vanglatesse, mis asusid tema kodust kaugemal. Kaebaja kaebas sanktsioonide peale, millest osa prokuratuur tühistas. 2011. aasta mais vabastas siseriiklik kohus kaebaja ennetähtaegselt ja koheselt, viidates tema eeskujulikule käitumisele vangistuse ajal. Kuigi see otsus tühistati, andis siseriiklik kohus pärast tagasisaatmist veel kord korralduse ta ennetähtaegselt vabastada.

EIK-sse pöördudes tugineb kaebaja artiklitele 8, 18 ja 34 ning kaebab ning väidab, et ametivõimud maksid talle vanglas kätte seoses EIK 2008. aasta otsusega. Kaebaja leiab, et tema suhtes rakendatud meetmed rikkusid tema õigusi.

EIK seisukohad

Artikkel 8

EIK märkis, et kaebaja poolt vaidlustatud meetmed olid väga olulisel määral mõjutanud kaebaja igapäevaelu vanglas. Näiteks ei olnud tal enam lubatud ajutiselt vanglast välja saada ega külastada perekonda, hoida raha ega kanda tsiviilriideid. EIK leidis, et seetõttu on artikkel 8 kohaldatav ja kaebaja suhtes rakendatud meetmed kujutasid endast tema eraellu sekkumist. Seetõttu pidi EIK kindlaks tegema, kas sekkumine oli seaduslik.

Seoses distsiplinaarkaristuste ja range vanglarežiimi kehtestamisega märgiti, et vahetult enne EIK-i otsuse avaldamist tunnustas vangla juhtkond kaebajat mitmel korral tema hea käitumise eest ja talle määrati kergem kinnipidamisrežiim. Seejärel paigutati kaebaja aga vanglareeglite rikkumise eest

kümneks kuni viieteistkümneks päevaks distsiplinaarkambrisse ja pärast seda viidi ta üle rangema režiimiga osakonda. Kohaldatavad siseriiklikud õigusaktid nägid ette, et vanglarežiimi muutmine oli võimalik ainult vanglaeeskirjade räige rikkumise korral. Valitsus ei väitnud, et kaebaja üleastumine, mis oli viinud rangema režiimi kehtestamiseni (töökohalt puudumine ja mobiiltelefoni omamine), oleks kujutanud endast räiget rikkumist kehtiva õiguse tähenduses.

Mis puudutab vanglate vahelist ümberpaigutamist, siis oli kaebaja algselt kandnud karistust vanglas, mis asus tema kodust 18 km kaugusel. Pärast kohtuotsust viidi ta aga aastatel 2009–2011 kolme erinevasse vanglasse, mis asusid tema kodust 72–1390 km kaugusel. Siseriikliku õiguse kohaselt oli ümberpaigutamine lubatud ainult erandjuhtudel.

Ainus kättesaadav dokument, mis käsitles sanktsioone ja vanglate vahelist ümberpaigutamist, oli siseriikliku kohtu 2011. aasta mais tehtud otsus, millega määrati kaebajale esimest korda ennetähtaegne vabastamine. Siseriiklik kohus kirjeldas sanktsioone kui „alusetuid ja arusaamatuid” ning rõhutas vanglate vahelise ümberpaigutamise erandliku iseloomu. Kuigi otsus oli teadmata põhjustel tühistatud ja asi saadeti uueks läbivaatamiseks, ei mõjutanud see prokurööri ja vanglaülema otsuste kehtivust. Pärast tagasisaatmist määras siseriiklik kohus uuesti kaebaja vabastamise, tuginedes kaebaja heale käitumisele, positiivsele suhtumisele töösse ja õppimisse.

Eeltoodust piisas EIK-il järeldamaks, et vaidlustatud distsiplinaarkaristustel, mis viisid rangema vanglarežiimi kehtestamiseni ja vanglate vahelise ümberpaigutamisele, ei olnud õiguslikku alust. EIK tuvastas artikkel 8 rikkumise.

Artikkel 18

EIK leidis, et kaebaja kaebus artikkel 18 alusel oli ilmselgelt põhjendamatu.

Artikkel 41

EIK leidis, et Ukraina peab kaebajale maksma mittevarelise kahju hüvitiseks 4500 eurot ning kulude katteks 850 eurot.

[Lahend](#) (inglise keeles)

[Kokkuvõte](#) (inglise keeles)